

Evaluatie Thuishuis Woerden - de tussenstand

Opdrachtgevers:

- Stichting Thuis in Welzijn
- Stichting Thuishuis Woerden

Samenstelling:

Jochum Deuten | Onderzoek rond maatschappelijke effecten

mei 2019

Inhoudsopgave

Vooraf	2
Deel A. Ervaringen en gebeurtenissen	4
Deel B. Zicht op maatschappelijk rendement?	5
Bijlage I - conclusie uit Effectanalyse Thuishuis (RIGO, 2015)	10
Bijlage II - uitsneden beeld	11

Vooraf

19 februari 2018 was een feestelijke dag voor de bewoners en initiatiefnemers van het Thuishuis Woerden. Eindelijk konden zes bewoners gaan wonen in hun Thuishuis.

Deze zes bewoners ervaren dagelijks de waarde van het Thuishuis Woerden. Maar ook vanuit breder maatschappelijk oogpunt is het Thuishuis relevant. Als innovatieve woonvorm past het op diverse manieren bij de bredere ambities die leven bij maatschappelijke partijen.

Daarom is het waardevol om een klein jaar na opening de eerste tussenstand op te maken, aan de hand van twee hoofdvragen:

- A. wat zijn de ervaringen van alle betrokkenen in het voortraject, en het eerste jaar wonen?
- B. wat is het maatschappelijk rendement?

In deze tussenstand is het evaluatieve beeld samengesteld op basis van twee groepsgesprekken met:

- vijf (van de zes) bewoners
- een zus en dochter van bewoners
- een beleidsambtenaar van de gemeente Woerden
- een projectontwikkelaar van de woningcorporatie Groen-West
- een bestuurslid van Stichting Thuishuis Woerden
- de vrijwilligerscoördinator van Thuishuis

De gesprekken vonden plaats in december 2018.

In twee groepsgesprekken is aan de hand van een tijdlijn geïnventariseerd wat wanneer is gebeurd: **de gebeurtenissen**. En vooral ook hoe betrokkenen dat ervaren hebben: **de ervaringen**. Wat vonden ze lastig? Wat was spannend? Wat vonden ze waardevol?

Dit leverde een rijk beeld op, dat is weergegeven in deel “**Deel A. Ervaringen en gebeurtenissen**” van deze rapportage. De resultaten van deze twee gesprekken zijn samengevoegd in één beeld, gepresenteerd als een grote ‘gespreksplaat’, mede op verzoek van de bewoners. Dit beeld is los te lezen.

Hierin is ook veel aandacht voor de aanloopfase; onder meer rond het vinden van een passende locatie en het werven van een bewonersgroep.

In het tweede deel “**Deel B. Zicht op maatschappelijk rendement?**” wordt een antwoord gezocht op de vraag naar het maatschappelijk rendement van het Thuishuis.

Dat is getoetst aan de maatschappelijke kostenbatenanalyse ‘*Effectanalyse Thuishuis. Inzicht in de maatschappelijke meerwaarde*’, opgesteld door RIGO in 2015 in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Omdat het Thuishuis nog maar relatief kort bestaat en door de beperkte onderzoeksopzet van deze ‘tussenstand’, zijn harde, kwantitatieve antwoorden niet te geven. Maar door een ‘spiegeling’ met de Woerdense praktijk wordt wel duidelijk of het verwachte rendement ook daadwerkelijk realiteit begint te worden.

Thuisbezoek

Eerder (juni 2016) is [een beeld](#) opgesteld van het Thuisbezoek, dat ook vanuit de overkoepelende Stichting Thuishuis Woerden wordt verzorgd.

Ruim twee jaar later zijn de activiteiten onder de noemer Thuisbezoek diverser geworden en worden meer mensen bereikt. Met name Automaatje blijkt goed te lopen. Belangstellenden krijgen allemaal een Thuisbezoek. Hiermee komt de Stichting in contact met veel oudere bewoners.

Deze activiteiten zijn vanuit het perspectief van het Thuishuis om twee redenen waardevol. Enerzijds zijn het activiteiten waar de bewoners ook aan kunnen deelnemen. Anderszijds brengt het de Stichting in contact met potentiële nieuwe bewoners van het Thuishuis.

Enkele cijfers over deze activiteiten:

ANWB AutoMaatje Woerden

- 2015 = 149 ritten
- 2016 = 3462 ritten
- 2017 = 5548 ritten
- 2018 = 7259 ritten

Aantal reizigers: 450 (eind 2018)

Thuisbus

- wekelijks van begin mei t/m begin oktober
- 2018: 1 middag per week,
- aantal bezoekers: ca. 300 ouderen, 10 tot 50 ouderen per keer
- 2019: naar 3, soms 4 middagen per week

OuderMaatje

- 4 keer met ca. 20 ouderen

Winterfeest

Aantal bezoekers: ca. 120 ouderen (elk jaar groeiend)

Week tegen de eenzaamheid

Aantal bezoekers: ca. 300 ouderen (september 2018; samen met andere organisaties)

Samen is niet alleen kom naar de THUISBUS bij u in de buurt

De Thuisbus is een ontmoetingsplek voor ouderen in eigen wijk. De bus wordt geparkeerd, de kofte gaat uit en het terras wordt opgezet. Kom gezellig lang voor een (gratis) kopje koffie of thee en een gezellig praatje of een spelletje!

Welk om bij de THUISBUS vanmiddag een beetje doen is GRATIS!

Waar staat de Thuisbus in 2019?

Op maandag van 14.30 uur tot 16.30 uur	Op woensdag van 14.30 uur tot 16.30 uur
Helplein / Weddensteyn 27 april 15 + 27 mei 24 juni 8 + 22 juli 5 + 19 augustus 2 + 16 + 30 september	van Singelandtlanen 6 + 20 mei 3 + 17 juni 1 + 15 + 29 juli 12 + 26 augustus 9 + 23 september

Op dinsdag van 14.30 uur tot 16.30 uur	Op donderdag van 14.30 uur tot 16.30 uur
Molevriet winkelcentrum 30 april 14 + 28 mei 11 + 25 juni 9 + 23 juli 6 + 20 augustus 3 + 17 september	Selma Lagerlofweg 7 + 21 mei 4 + 18 juni 2 + 16 + 30 juli 13 + 27 augustus 10 + 24 september

Op vrijdag van 14.30 uur tot 16.30 uur	Op zaterdag van 10.00 uur tot 12.00 uur
Hobbebastraat 1 + 29 mei 12 + 26 juni 10 + 24 juli 7 + 21 augustus 4 + 18 september	Irastraat 8 + 22 mei 5 + 19 juni 3 + 17 + 31 juli 14 + 28 augustus 11 + 25 september

30 mei Harmelen
27 juni Zegveld
11 juli Kamerik
8 augustus Kanis
19 september Harmelen

Bij harde regen zal de middag niet doorgaan!

Voor meer informatie:
Bel: 06 81605125 of kijk op: www.thuishuiswoerden.nl

Deel A. Ervaringen en gebeurtenissen

Begin 2018 werd het Thuishuis feestelijk geopend. Een klein jaar later is dit evaluatiebeeld opgemaakt. Dit geeft 'het verhaal' weer, vanuit verschillende perspectieven van bewoners, gemeente, woningcorporatie en Stichting Thuishuis Woerden. Centraal staat een tijdslijn, waarop ervaringen en gebeurtenissen zijn geplaatst, in de aanloop naar de opening, en sinds de opening. Het beeld is hoofdzakelijk opgesteld aan de hand van twee groepsgesprekken. Door veel quotes uit deze gesprekken over te nemen, is geprobeerd zo dicht mogelijk bij de beleving van de betrokkenen te blijven.

Dit evaluatiebeeld is opgesteld als 'tussen-evaluatie' voor alle betrokkenen bij Thuishuis Woerden; niet in de laatste plaats de bewoners zelf. Tegelijkertijd kan het inspiratie bieden voor andere geïnteresseerden.

Evaluatiebeeld Thuishuis Woerden

ervaringen

Dat oorspronkelijke huurders van de woningen moesten verhuizen, was wel een vervelend onderdeel van het voortraject, ook voor de nieuwe bewoners van het Thuishuis.

"Het uitplaatsen van de bewoners was iets van de woningcorporatie, toch was het wel een vlekje op het Thuishuis. Maar nu zitten we met de bovenburen in een app-groep en hebben we samen gearbeid." *[bewoner]*

"Als woningcorporatie vonden we het moeilijk om de huur op te zeggen van de oorspronkelijke bewoners, dat ze gedwongen weg moesten. Je haalt mensen uit hun thuis, daar had ik buikpijn van. Omdat we zelf weinig ervaring hadden met het uitplaatsen van huurders hebben we een externe projectleider ingehuurd. Gelukkig hebben de oorspronkelijke bewoners allemaal een nieuwe plek gevonden. Een volgende keer zouden we een leeg pand zoeken, zonder bewoners." *[gemeente]*

Over de keuze vooraf

"Ik was onzeker of ik mijn AOW wel had, als ik niet meer mijn eigen adres had. Maar dat bleek geen enkel probleem. Ik heb hier ook mijn eigen huisnummer." *[bewoner]*
 "Ik had eigen koophuis en het was onduidelijk of ik dan wel in aanmerking kwam. Toen kreeg ik opeens een brief dat het van de woningcorporatie." *[bewoner]*
 "Ik zag er wel tegenop om in soort gezinssituatie te komen. Dan wordt je toch bevroegd. Je moet iets met die groep. Dat heeft toch zeker 3/4 jaar geduurd om dat een plekje te geven." *[gemeente]*

"Het bleek voor oudere huurders best verwarrend om hun adres had. Maar dat bleek geen enkel probleem. Ik heb hier ook mijn eigen huisnummer." *[bewoner]*
 "Ik was onzeker of ik mijn AOW wel had, als ik niet meer mijn eigen adres had. Maar dat bleek geen enkel probleem. Ik heb hier ook mijn eigen huisnummer." *[bewoner]*

"We dachten: de groep is compleet. Het klikte." *[gemeente]*
Maar, twee initieel bewoner blijken te ziek.
Vier bewoners blijven over:
 "Samen waren we 'top of the bill'." *[gemeente]*
 Start zoektocht naar nieuwe bewoners.

Nieuwe bewoners kwamen op gesprek
 "Dat was niet een sollicitatiegesprek met de vier bewoners die er al waren, zo vroelde het. Maar we luisterden over en weer." *[gemeente]*

Over het samen wonen

"Het is gegroeid als mijn familie, al in de voorbereiding. Dingen zijn uitgesproken. We hebben afspraken [over hoe we met elkaar omgaan] en die worden ook nagekomen." *[bewoner]*
 "De groep tikt je ook wel op de vingers. Iedereen heeft wel een rugzakje. Dat gaat dan open. Dat maakt je kwetsbaar, maar daar is de ruimte voor." *[bewoner]*
 "Je groeit naar elkaar." *[bewoner]*
 "Je komt toch in een groep mensen die je zelf niet hebt gekozen. Dat kostte mij een paar maanden om te wennen." *[bewoner]*
 "Ik begin me er thuis te voelen." *[bewoner]*
 "Ik dacht 'wat heb ik gedaan?' Dat hebben we besproken, en dan vind je elkaar." *[bewoner]*
 "Het gemeenschappelijke wordt nu wel minder, rond het samen eten en tv kijken." *[bewoner]*
 "Ik heb een auto, ben ook geregeld weg. Dan kreeg ik wel eens commentaar dat ik er veel niet was." *[bewoner]*

"Voor mijn gevoel is het ook fijn dat [hij/zij] niet meer alleen woont." *[dochter bewoner]*

"Ik voel me achteraf trots. Het proces zelf was pittig, en leerzaam. Dit was anders voor ons. Dat heb ik ook laten zien aan medewerkers en onze aannemers. Ik hoop dat de bewoners nog lang gelukkig zijn." *[medewerker woningcorporatie]*

"Een top huisvesting voor die mensen die op deze manier willen wonen. En dat zijn er meer dan we denken, volgens mij [bestuurslid St. Thuishuis Woerden]" *[gemeente]*

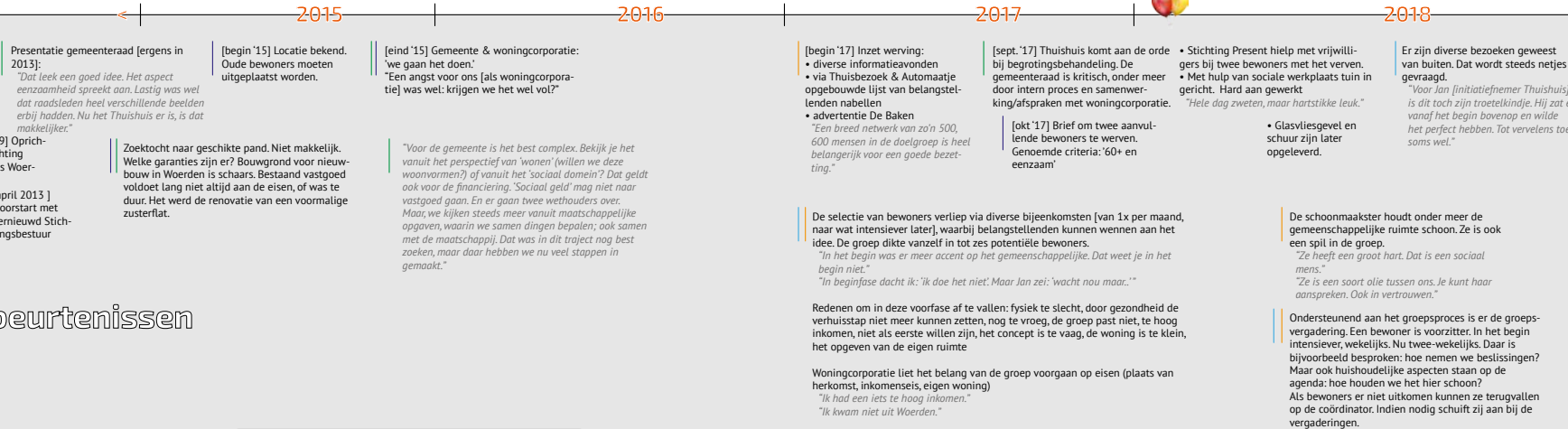
"Kleinschalig wonen, dat sluit aan bij de trend die je momenteel ziet. Ook werkt het Thuishuis preventief. Dat zoeken overheden momenteel ook." *[beleidsmedewerker gemeente Woerden]*

Over de startfase

"Lastig was dat de oplevering telkens werd uitgesteld. Terwijl de opleveringsdatum al vast stond." *[gemeente]*
 "Ik wilde er zo snel mogelijk in." *[bewoner]*
 "Dat was onprettig. Ik moest mijn huur opzeggen." *[bewoner]*
 "Bloednervens werd ik er van." *[bewoner]*
 "Fijn was wel dat we al eerder konden gaan klussen." *[bewoner]*
 "Het was wel een gezellige tijd." *[bewoner]*

"Zaterdag 19 februari was de opening. Dat was heel leuk en stijlvol. Met alle familie. De burgemeester was er ook. We zijn ook met elkaar uit eten geweest. En de eerste nacht slapen we er allemaal." *[bewoner]*

gebeurtenissen

Dit beeld is samengesteld op basis van twee groepsgesprekken medio december 2018, met:

- vijf (van de zes) bewoners
- een zus en dochter van bewoners
- een beleidsambtenaar van de gemeente Woerden
- een projectontwikkelaar van de woningcorporatie Groen-West
- een bestuurslid van Stichting Thuishuis Woerden
- de coördinator van het Thuishuis

Deel B. Zicht op maatschappelijk rendement?

Het Thuishuis is een innovatieve woonvorm voor ouderen waar...

- wonen, (preventie van) zorg en welzijn verbonden worden;
- gekozen is voor een kleinschalige woonvorm;
- bewoners zelf vormgeven aan de invulling ervan;
- een antwoord gegeven wordt op de maatschappelijke uitdaging rond eenzaamheid en langer thuis wonen.

Stuk voor stuk thema's die landelijk volop in de belangstelling staan. Maar ook thema's die nog niet zo makkelijk te realiseren zijn, in beleid en in projecten. Onder meer omdat de mogelijke baten niet altijd vallen bij de partijen die geacht worden te investeren.

Het Ministerie van BZK gaf om die reden in 2015 opdracht voor een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA) van het concept Thuishuis. Deze is opgebouwd vanuit de toen beperkte praktijkervaring in het land, aangevuld met kennis uit beschikbaar onderzoek en van experts.

De praktijkervaring van een jaar Thuishuis Woerden geeft de gelegenheid om 'concept' en de eerste 'praktijk' te spiegelen:

- het 'concept Thuishuis', dat het vertrekpunt was voor de MKBA, kan getoetst worden aan de Woerdense praktijk, en omgekeerd...
- voor het Thuishuis Woerden kan getoetst worden of de inschatting van het mogelijke maatschappelijke rendement realistisch is.

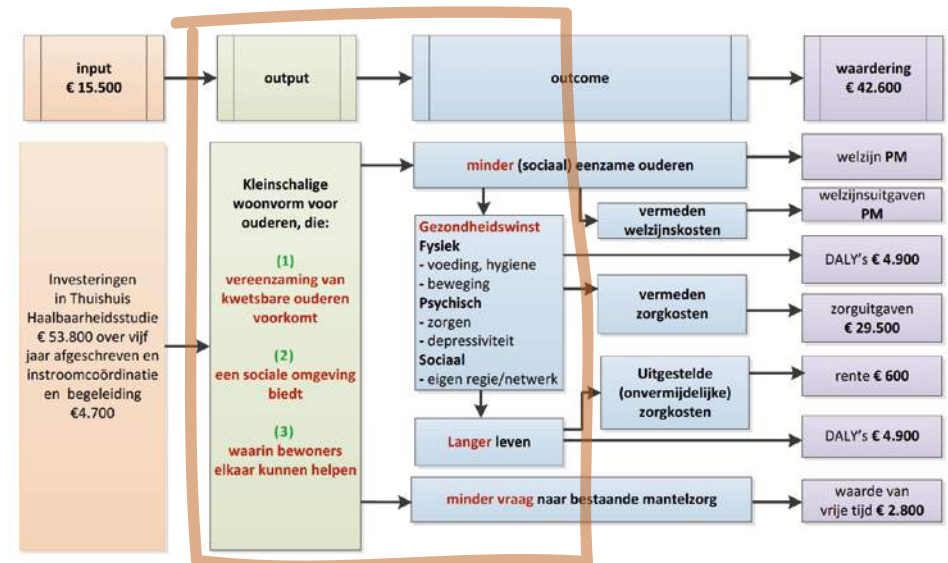
Het schema hiernaast geeft de structuur van de MKBA weer. [Bijlage I](#) bevat de conclusie van het rapport.

Al met al

In de MKBA is het Thuishuis afgezet tegen een referentie: een 'reguliere' kleinschalige woonvorm voor ouderen. Het schema geeft het verschil met deze referentie weer. Per jaar zou het Thuishuis zo'n € 15.000 meer investering vragen, maar ook ruim € 40.000 opleveren aan maatschappelijke waarde. Elders in de conclusies geeft RIGO aan dat 'in de praktijk' een ratio van 2 realistisch is (de baten zijn 2x groter dan de kosten). Omdat niet alle baten goed te kwantificeren zijn, zijn de baten rond welzijn als 'PM-post' opgenomen in de MKBA van RIGO.

De beloften in het concept beginnen duidelijk realiteit te worden in Woerden. De eerste signalen uit deze 'tussenstand' liggen in lijn met het maatschappelijke rendement zoals dat door RIGO is bepaald in de MKBA.

Daarbij moet natuurlijk aangetekend worden dat één (klein) jaar Thuishuis Woerden nog niet het volledige, potentiële maatschappelijk rendement laat zien, zoals dat in de MKBA is beschouwd. Sommige effecten worden pas na verloop van tijd zichtbaar. Ook kunnen zich omstandigheden voordoen waardoor effecten groter of kleiner worden.

Aan de investeringskant geeft Stichting Thuishuis Woerden aan op dit moment met minder inzet te kunnen volstaan voor de coördinatie-functie: ca. 2 uur per week. De kosten zijn momenteel niet € 4.700 (per jaar), maar € 3.000. Dat heeft een positief effect op het maatschappelijk rendement. De MKBA geeft aan dat ook intensievere perioden zijn te verwachten, bijvoorbeeld rond het vinden van een nieuwe bewoner. De ervaring zal leren of de coördinatie-functie in Woerden ook zo licht kan blijven.

Voor de 'spiegeling' in deze tussenstand is het verder vooral interessant wat betrokkenen zien gebeuren, in het 'hart' van deze MKBA (het oranje kader in het figuur). Welke kleur geeft een jaar praktijkervaring aan de meer theoretische inschatting? De MKBA wordt daarmee getoetst aan de hand van 'spontane zelfrapportage' door de respondenten. In deze tussenstand is het evaluatieve beeld samengesteld op basis van twee groepsgesprekken met:

- vijf (van de zes) bewoners
- een zus en dochter van bewoners
- een beleidsambtenaar van de gemeente Woerden
- een projectontwikkelaar van de woningcorporatie Groen-West
- een bestuurslid van Stichting Thuishuis Woerden
- de vrijwilligerscoördinator van Thuishuis

De gesprekken vonden plaats in december 2018.

In het Thuishuis-concept wordt - volgens de MKBA - gewerkt aan een **kleinschalige woonvorm** die **vereenzaming van kwetsbare ouderen voorkomt**, door **een sociale omgeving te bieden, waarin bewoners elkaar kunnen helpen**.

In de gesprekken geven betrokkenen duidelijk aan dat dit op verschillende manieren realiteit is geworden in Woerden.

Over de kleinschalige woonvorm - het thuis

Tijdens de gesprekken kwam veel informatie op tafel over het leven met mede-bewoners. Dit raakt ook het hart van het Thuishuis-concept: het creëren van een sociale omgeving. Enerzijds schuilt hierin de kracht, ontlenen bewoners er veel steun aan en heeft het voordelen. Anderzijds gaat dit ook niet vanzelf, ervaren bewoners het soms als lastig en vraagt het ook om een investering en offers, zo geven bewoners aan.

“Het is geen gezin. Maar veel is wel hetzelfde...”

“Je deelt lusten en lasten.”

“Je bent samen, met je eigen zelfstandigheid.”

“Met de ene bewoner heb je iets. Met de ander minder. Je zit toch in elkaars vaarwater. En dat geeft soms wel wrijving.”

Het groepsproces begon al in de (ongeveer) maandelijkse voorbereidende bijeenkomsten. Gaandeweg bleef er een groep van zes bewoners over, die elkaar al goed had leren kennen. Door ziekte vielen twee bewoners af, waarna er twee nieuwe bij de bestaande groep gezocht moesten worden.

Bij de werving hadden andere activiteiten van Stichting Thuishuis Woerden - het Thuisbezoek en AutoMaatje - een duidelijke meerwaarde. Een deel van de bewoners is via die kanalen gewezen op het bestaan van het Thuishuis.

Na de verhuizing, en de opening, begon het echte samenleven. In de beginfase was dit een intensiever proces, waar bewoners elkaar moesten vinden.

“Sommige bewoners zijn geslotener. Dat is lastiger om op in te spelen.”

“Een nieuwe start maken is belangrijk. Ik had iets achter me te laten.

En dat duurde best lang.”

Later is het groepsproces meer gericht op het 'gezond en gezellig' houden van de onderlinge relaties. Daarbij spelen ook externe factoren, die niet te beïnvloeden zijn. Bewoners krijgen te maken met gezondheids-

problemen. Een bewoner kreeg een relatie, waardoor deze vaker buiten de deur is. Zoiets brengt een nieuwe dynamiek met zich mee, voor de hele groep.

Gaandeweg zijn de gezamenlijke activiteiten minder geworden, mede onder invloed van de genoemde externe factoren.

“Het ontbijt gaat niet gezamenlijk worden.

We staan allemaal op verschillende tijden op.”

“Ik vind het wel vervelend ‘s ochtends, alleen.”

“Samen eten is nu wel minder.”

“Ik laat mijn maaltijden ook altijd bezorgen.”

“Ik ben nu vaker bij mijn vriendin, dus ik kan niet altijd meer koken.”

In de toekomst wachten er nieuwe uitdagingen. Zo zullen er eens nieuwe bewoners komen. Dat ziet men met vertrouwen tegemoet.

“Voordeel, er is nu iets; een woning, een groep.

Dat was er in de beginfase nog niet.”

“Maar het is ook lastig, als er iemand bij komt. Hij/zij moet ingroeien.

Dan moet dat rugzakje weer open en moet je dingen bespreken.”

Met name dit samen-wonen maakt dat het Thuishuis niet voor iedereen geschikt is, zo ziet men.

“Je moet groepsgericht zijn. En een beetje flexibel zijn.”

“Bij elkaar moet het een mix zijn.

Ook wat betreft man-vrouwverdeling.”

Zus: “Voor mij zou het niets zijn. Ik wil op mezelf zijn. Maar mijn broer houdt van mensen.”

Over de kleinschalige woonvorm - het huis

Het huis - de stenen - bepaalt de dagelijkse omgeving van bewoners. Iedere bewoner heeft een eigen woning, die naar eigen smaak kan worden ingericht. Deze zijn levensloopbestendig gebouwd, wat onder meer zichtbaar is in een ruime badkamer. Daarnaast zijn er gezamenlijke voorzieningen: een keuken, een huiskamer (met eigen stoel), een logeerkamer, een waskamer, een tuin, met een schuur.

Bewoners zeggen hierover:

*“Het is een andere omgeving voor mij,
lekker dichtbij bij de huisarts en apotheek.”*

“De Aldi is om de hoek.”

“De tuin is fijn, met het terras. Deze zomer veel gebruikt.”

“Het is gehorig.”

Aspecten rond het gebruik van de woning en de gemeenschappelijke ruimte kunnen bewoners heel direct raken, bijvoorbeeld als het gaat over huisdieren, of de buitendeuren, of het buiten roken. Ergernissen en onbegrip liggen op de loer. De groep moet het vermogen ontwikkelen om dat op een prettige manier bespreekbaar te maken. Dat gebeurt in de tweewekelijkse vergaderingen, al dan niet met steun van de coördinator, als terugval optie en betrokken buitenstaander. Dat gaat met vallen en opstaan.

“Kan de rest van de groep dan beslissen dat ik iets niet meer mag?

Dan is het één tegen vijf.”

“De kunst is de middenweg te vinden.”

“Je moet open blijven.”

“We hebben nu vaste afspraken, ook over hoe het onderling gaat.”

Over minder vereenzaming & sociale omgeving

Bewoners weten al snel een link te leggen met het thema vereenzaming.

“[In mijn oude situatie] had ik meer alleen gezeten. Dit voelt veiliger.”

“Ik voelde wel een dreigende eenzaamheid. Het leek me beter om iets te doen. Toen kwam mijn dochter met het Thuishuis. Dat leek me beter.”

“Anders was ik nog in mijn koopwoning blijven wonen. Maar die is eigenlijk veel te groot.”

Voor de ene bewoner was vereenzaming (in de oude) woonomgeving duidelijk dreigender dan voor de andere.

De eerste ervaringen in Woerden geven ook een preciezer beeld hoe dat dan precies werkt. Daarin benoemen betrokkenen vier mechanismen, die eenzaamheid tegengaan.

1) Het Thuishuis zorgt voor **dagelijkse ontmoeting**, door de gezamenlijke ruimten. Het geeft de gelegenheid dat je een mede-bewoner kunt aanspreken.

*“Je zit onder dezelfde pannen,
je hoeft niet weg om iemand te ontmoeten.”
“Je hebt eerder contact in zo’n huis.
Hier kom je elkaar tegen op de gang.”*

2) Mede-bewoners zorgen ook voor **aanloop**, van hun familie en vrienden.

*“Ook hun kleinkinderen zie je.”
“Maar dat kan ook confronterend zijn,
als je zelf geen of weinig familie hebt.”
Een zus van een bewoner:
“op vrijdagen at ik altijd mee in het Thuishuis.”*

3) De bewoners **doen dingen samen**, bijvoorbeeld gezamenlijk eten, tv kijken of Sinterklaas vieren

“We hebben samen Sinterklaas gevierd. Dat was schitterend. Nog nooit zo’n leuke Sint gehad.”

4) Bewoners voelen de zekerheid **dat er op je gelet wordt**.

*“Dat je niet meer anoniem kunt zijn.
Dat kan in een huisje in een straat wel; hier niet.”
“Je bent nodig hier. Je wordt gewaardeerd.”*

Over gezondheid

Een ander belangrijk effect in de MKBA is een betere gezondheid (‘gezondheidswinst’). Aanwezigen benoemen diverse mechanismen die hier aan kunnen bijdragen.

Mede-bewoners **signaleren** bij elkaar dat het minder gaat, en **stimuleren** elkaar om tijdig hulp te zoeken. Bewoners spreken elkaar hierop aan. Bewoners leren elkaar om hulp te vragen, en te ontvangen.

*“We zagen dat het niet goed ging met zijn arm.
Dat gaat heel natuurlijk.”
“Ik bel dat nummer wel even voor je, zei ik toen.”
“We zien om naar elkaar.”*

*“Ik had al thuiszorg; die heb ik nu ook. Dat is niet veranderd.”
“Ik was laatst ziek en toen heb ik niemand gezien. Maar ik heb het zelf ook niet gezegd, en mede-bewoners dachten dat ik bij mijn vriendin was.”*

Ook de vaste schoonmaakster en de coördinator spelen hier een duidelijke rol in.

Samen lossen bewoners belemmeringen in de dagelijkse, huishoudelijke sfeer op. Daarmee **voorkomen ze dat deze uitgroeien tot een echte barrière in het actief** zijn.

“Hij wilde alles zelf doen, eerst. Nu niet meer. Nu klopt bij mij aan.”

“Als er wat met mijn rollator moet, dan doet een mede-bewoner dat.”

Het Thuishuis heeft een **uitnodigende omgeving** met een tuin, **met voorzieningen die nabij zijn**: de supermarkt en huisarts/apotheek zijn op loopafstand. Dit stimuleert ook het actief zijn en blijven.

Ook zorgt het wonen in het Thuishuis voor regelmaat en draagt het bij aan een **goed eetpatroon**. Bijvoorbeeld doordat bewoners geregeld samen eten en dat mede-bewoners dan ook zien hoeveel je eet.

“Ik eet hier toch beter.”

“Je weet dat mede-bewoners er op letten.”

Deze aanwijzingen ondersteunen de verwachting dat het Thuishuis een positieve bijdrage levert aan de gezondheid van bewoners.

Bijlage I - conclusie uit Effectanalyse Thuishuis (RIGO, 2015)

De maatschappelijke effecten van het Thuishuis kunnen met de huidige kennis niet met betrouwbaarheid worden berekend. De onbetrouwbaarheid betreft vooral de maatschappelijke baten, maar ook de kosten zijn met de nodige onzekerheid omgeven. De belangrijkste reden voor de onzekerheid is dat de verwachte gezondheidseffecten van het Thuishuis voor de bewoners niet kunnen worden gebaseerd op empirische resultaten. Dat komt omdat het concept zelf nog te pril is om effecten in de praktijk waar te nemen. In de voorliggende studie worden de effecten derhalve op grond van expert-opinion ingeschat. Voorts zij opgemerkt dat niet alle effecten konden worden gekwantificeerd, zoals de effecten op het welzijn van de bewoners.

De basisgedachte is dat het Thuishuis vereenzaming van ouderen kan voorkomen en de huidige inzichten zeggen dat eenzaamheid samenhangt met de incidentie van diverse aandoeningen. Als we uitgaan van een gezondheidseffect, dan laat deze studie zien dat de maatschappelijke baten vooral in vermeden zorgvraag moeten worden gezocht. Voorts wordt geconstateerd dat de effecten waarschijnlijk afhankelijk zijn van de mix van bewoners. Ze moeten kwetsbaarder zijn dan gemiddeld, maar niet te kwetsbaar, want dan wordt de beoogde samenredzaamheid een eerder een last dan een lust.

Enige instroomsturing is dus noodzakelijk. Ook is in de praktijk gebleken dat enige begeleiding/coaching van buitenaf door de bewoners op prijs wordt gesteld. Om optimaal te kunnen functioneren vraagt het Thuishuis dus om coördinatie. De kosten daarvan vallen vermoedelijk veel lager uit dan de baten.

In dit onderzoek is een basisscenario berekend met twee varianten. Het basisscenario schetst het theoretische ideaal: de gezondheidseffecten die experts verwachten worden bewaarheid, omdat het huis wordt bewoond door de juiste mix van kwetsbare ouderen. Om dat te bereiken is, zo veronderstellen we, instroomcoördinatie en begeleiding/coaching nodig van ongeveer een halve dag per week. De BK-ratio komt dan uit op 2,75. In de twee varianten is de coördinatie veel minder. In variant 1 is helemaal geen coördinatie, waardoor het huis wordt bewoond door 6 doorsnee 65- plussers. In die variant functioneert het Thuishuis kostenneutraal als 25% van de gezondheidseffecten optreden. In variant 2 blijft de coördinatie beperkt tot 1 uur per week en wordt 50% van gezondheidseffecten geïncasseerd, omdat de samenstelling van de bewoners niet het optimum bereikt van het basisscenario. De BK-ratio komt dan uit op 1,75. Alles overziend concluderen we dat – als de inschattingen van experts bewaarheid worden – de maatschappelijk baten van het Thuishuis de kosten overtreffen. In de praktijk is een BK-ratio van ongeveer 2 denkbaar.

In vergrijzend Nederland waar het beleid erop is gericht ouderen zolang mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen – met onvermijdelijk een toename van vereenzaamde en kwetsbare ouderen tot gevolg - kan het woonconcept Thuishuis een waardevol alternatief zijn. Het tegengaan van vereenzaming door mensen fysiek de mogelijkheid te bieden bij elkaar te wonen kan nauwelijks eenvoudiger en doeltreffender worden vormgegeven.

Bijlage II - uitsneden beeld

het inspiratie bieden voor andere geïnteresseerden.

Hoe zetten bewoners de stap om in het Thuishuis te wonen?

Bewoners hebben diverse motieven om te verhuizen naar het Thuishuis. Dat is steeds een heel persoonlijk proces, waarbij mensen ook via verschillende kanalen te horen krijgen van het Thuishuis.

“Ik kreeg een brief van de woningcorporatie. Lotte [Thuishuis-coördinator] zei dat het wel wat was voor mij.”

“Mijn vorige woning had een slechte kwaliteit.”

“Ik was al vrijwilliger bij Thuisbezoek. En ik wist dat ik op straat kwam te staan door mijn scheiding. En de maatschappelijk voorziening was vol.”

“Ik was niet thuis op mijn plek, wilde weg. Ik was eenzaam. De groep was heel leuk en gezellig. Dat was een ‘in-de-glorie’ moment.”

“Lotte [Thuishuis-coördinator] kwam over de vloer door Automaatje. Het Thuishuis voor mij had Lotte bedacht.”

“In de omgeving van mijn oude woning werd het steeds meer een zorg-wereld.”

“Ik kom van buiten Woerden. Kende niemand hier, alleen mijn dochter.”

“Je bent boven de 80, en dan wordt je kring kleiner.”

“Ik heb me pas laat ingeschreven en had geen inschrijftijd bij de woningcorporatie. Bij de informatiebijeenkomsten zag ik toch een kans.”

“Ik hoorde het via de fysiotherapeut van mijn dochter.”

“Het is uiteindelijk toch een gevoelsmatige beslissing. Die elke bewoner zelf moet nemen.”

Dat oorspronkelijke huurders van de woningen moesten verhuizen, was wel een vervelend onderdeel van het voortraject, ook voor de nieuwe bewoners van het Thuishuis.

“Het uitplaatsen van de bewoners was iets van de woningcorporatie, toch was het wel een vlekje op het Thuishuis. Maar nu zitten we met de bovenburen in een app-groep en hebben we samen gebarbecued.”

“Als woningcorporatie vonden we het moeilijk om de huur op te zeggen van de oorspronkelijke bewoners, dat ze gedwongen weg moesten. Je haalt mensen uit hun thuis, daar had ik buikpijn van. Omdat we zelf weinig ervaring hadden met het uitplaatsen van huurders hebben we een externe projectleider ingehuurd. Gelukkig hebben de oorspronkelijke bewoners allemaal een nieuwe plek gevonden. Een volgende keer zouden we een leeg pand zoeken, zonder bewoners.”

Over de keuze vooraf

“Ik was onzeker of ik mijn AOW wel hield, als ik niet meer mijn eigen adres had. Maar dat bleek geen enkel probleem. Ik heb hier ook mijn eigen huisnummer.”

“Ik had eigen koophuis en het was onduidelijk of ik dan wel in aanmerking kwam. Toen kreeg ik opeens een brief dat het kon van de woningcorporatie.”

“Ik zag er wel tegenop om in soort gezinssituatie te komen. Dan wordt je toch bevraagd. Je moet iets met die groep. Dat heeft toch zeker 3/4 jaar geduurd om dat een plekje te geven.”

“We dachten: de groep is compleet. Het klikte.”

Maar, twee initiële bewoner blijken te ziek.

Vier bewoners blijven over:

“Samen waren we ‘top of the bill’.

Start zoektocht naar nieuwe bewoners.

“Het bleek voor oudere huurders best verwarrend om hun inkomen in te vullen. Dat zag ik nu. Dat was wel een inzicht, ook voor andere trajecten.”

Nieuwe bewoners kwamen op gesprek

“Dat was net een sollicitatiegesprek met de vier bewoners die er al waren, zo voelde het. Maar we luisterden over en weer.”

2015

2016

2017

Over het samen wonen

“Het is gegroeid als mijn familie, al in de voorbereiding. Dingen zijn uitgesproken. We hebben afspraken [over hoe we met elkaar omgaan] en die worden ook nagekomen.”

“De groep tikt je ook wel op de vingers. Iedereen heeft wel een rugzakje. Dat gaat dan open. Dat maakt je kwetsbaar, maar daar is de ruimte voor.”

“Je groeit naar elkaar.”

“Je komt toch in een groep mensen die je zelf niet hebt gekozen. Dat kostte mij een paar maanden om te wennen.”

“Ik begin me er thuis te voelen.”

“Ik dacht ‘wat heb ik gedaan?’ Dat hebben we besproken, en dan vind je elkaar.”

“Het gemeenschappelijke wordt nu wel minder, rond het samen eten en tv kijken.”

“Ik heb een auto, ben ook geregeld weg. Dan kreeg ik wel eens commentaar dat ik er veel niet was.”

Over de startfase

“Lastig was dat de oplevering telkens werd uitgesteld.

Terwijl de openingsdatum al vast stond. “

”Ik wilde er zo snel mogelijk in.”

“Dat was onprettig. Ik moest mijn huur opzeggen.”

“Bloednervus werd ik er van.”

“Fijn was wel dat we al eerder konden gaan klussen.”

“Het was wel een gezellige tijd.”

“Zaterdag 19 februari was de opening. Dat was heel leuk en stijlvol. Met alle familie. De burgemeester was er ook. We zijn ook met elkaar uit eten geweest. En de eerste nacht sliepen we er allemaal.”

*“Voor mijn gevoel is het ook fijn dat [hij/zij] niet meer alleen woont.”
[dochter bewoner]*

“Ik voel me achteraf trots. Het proces zelf was pittig, en leerzaam. Dit was anders voor ons. Dat heb ik ook laten zien aan medewerkers en onze aannemers. Ik hoop dat de bewoners nog lang gelukkig zijn.” [medewerker woningcorporatie]

“Een top huisvesting voor die mensen die op deze manier willen wonen. En dat zijn er meer dan we denken, volgens mij [bestuurslid St. Thuishuis Woerden]

“Kleinschalig wonen, dat sluit aan bij de trend die je momenteel ziet. Ook werkt het Thuishuis preventief. Dat zoeken overheden momenteel ook.” [beleidsmedewerker gemeente Woerden]

2015

2016

Presentatie gemeenteraad [ergens in 2013]:

“Dat leek een goed idee. Het aspect eenzaamheid spreekt aan. Lastig was wel dat raadsleden heel verschillende beelden erbij hadden. Nu het Thuishuis er is, is dat makkelijker.”

[juli 2009] Oprichting Stichting Thuishuis Woerden

[april 2013] Doorstart met vernieuwd Stichtingsbestuur

Zoektocht naar geschikte pand. Niet makkelijk. Welke garanties zijn er? Bouwgrond voor nieuwbouw in Woerden is schaars. Bestaand vastgoed voldoet lang niet altijd aan de eisen, of was te duur. Het werd de renovatie van een voormalige zusterflat.

[begin '15] Locatie bekend. Oude bewoners moeten uitgeplaatst worden.

[eind '15] Gemeente & woningcorporatie: 'we gaan het doen.'

“Een angst voor ons [als woningcorporatie] was wel: krijgen we het wel vol?”

“Voor de gemeente is het best complex. Bekijk je het vanuit het perspectief van 'wonen' (willen we deze woonvormen?) of vanuit het 'sociaal domein'? Dat geldt ook voor de financiering. 'Sociaal geld' mag niet naar vastgoed gaan. En er gaan twee wethouders over. Maar, we kijken steeds meer vanuit maatschappelijke opgaven, waarin we samen dingen bepalen; ook samen met de maatschappij. Dat was in dit traject nog best zoeken, maar daar hebben we nu veel stappen in gemaakt.”

gebeurtenissen

2017

2018

[begin '17] Inzet werving:

- diverse informatieavonden
- via Thuisbezoek & Automaatje opgebouwde lijst van belangstellenden nabellen
- advertentie De Baken

"Een breed netwerk van zo'n 500, 600 mensen in de doelgroep is heel belangrijk voor een goede bezetting."

[sept. '17] Thuishuis komt aan de orde bij begrotingsbehandeling. De gemeenteraad is kritisch, onder meer door intern proces en samenwerking/afspraken met woningcorporatie.

[okt '17] Brief om twee aanvullende bewoners te werven. Genoemde criteria: '60+ en eenzaam'

- Stichting Present hielp met vrijwilligers bij twee bewoners met het verven.
 - Met hulp van sociale werkplaats tuin in gericht. Hard aan gewerkt
- "Hele dag zweten, maar hartstikke leuk."*

- Glasvliesgevel en schuur zijn later opgeleverd.

Er zijn diverse bezoeken geweest van buiten. Dat wordt steeds netjes gevraagd.

"Voor Jan [initiatiefnemer Thuishuis] is dit toch zijn troetelkindje. Hij zat er vanaf het begin bovenop en wilde het perfect hebben. Tot vervelens toe, soms wel."

De selectie van bewoners verliep via diverse bijeenkomsten [van 1x per maand, naar wat intensiever later], waarbij belangstellenden kunnen wennen aan het idee. De groep dikte vanzelf in tot zes potentiële bewoners.

"In het begin was er meer accent op het gemeenschappelijke. Dat weet je in het begin niet."

"In beginfase dacht ik: 'ik doe het niet'. Maar Jan zei: 'wacht nou maar..'"

Redenen om in deze voorfase af te vallen: fysiek te slecht, door gezondheid de verhuistap niet meer kunnen zetten, nog te vroeg, de groep past niet, te hoog inkomen, niet als eerste willen zijn, het concept is te vaag, de woning is te klein, het opgeven van de eigen ruimte

Woningcorporatie liet het belang van de groep voorgaan op eisen (plaats van herkomst, inkomenseis, eigen woning)

"Ik had een iets te hoog inkomen."

"Ik kwam niet uit Woerden."

De schoonmaakster houdt onder meer de gemeenschappelijke ruimte schoon. Ze is ook een spil in de groep.

"Ze heeft een groot hart. Dat is een sociaal mens."

"Ze is een soort olie tussen ons. Je kunt haar aanspreken. Ook in vertrouwen."

Ondersteunend aan het groepsproces is er de groepsvergadering. Een bewoner is voorzitter. In het begin intensiever, wekelijks. Nu twee-wekelijks. Daar is bijvoorbeeld besproken: hoe nemen we beslissingen? Maar ook huishoudelijke aspecten staan op de agenda: hoe houden we het hier schoon? Als bewoners er niet uitkomen kunnen ze terugvallen op de coördinator. Indien nodig schuift zij aan bij de vergaderingen.

